

บทที่ 3

วิธีดำเนินการประเมิน

การประเมินครั้งนี้ เป็นการประเมินการดำเนินโครงการการจัดกระบวนการเรียนรู้ตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ปีงบประมาณ พ.ศ. 2553 โดยใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงสำรวจ (Survey Research) ในการดำเนินการประเมิน ซึ่งผู้ประเมินได้ใช้รูปแบบซีบีพี (CIPP MODEL) ในการประเมินโครงการ ทั้งนี้ได้กำหนดขอบเขตการประเมิน กรอบแนวคิดของการประเมิน เครื่องมือที่ใช้ในการประเมินการเก็บรวบรวมข้อมูล และวิธีดำเนินการประเมิน ดังต่อไปนี้

1. ขอบเขตของการประเมิน

การประเมินในครั้งนี้กำหนดขอบเขตของการประเมินผลการดำเนินงานโครงการการจัดกระบวนการเรียนรู้ตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ปีงบประมาณ พ.ศ. 2553 ที่สำคัญไว้ ดังนี้

ขอบเขตเนื้อหา

1. กิจกรรมตามโครงการการจัดกระบวนการเรียนรู้ตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ที่ศูนย์การศึกษาอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอพิบูลย์รักษ์ดำเนินการ

2. ความหมาย ค่านิยมและเงื่อนไขของปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง มีรายละเอียด ดังนี้

ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง เป็นปรัชญาที่ชี้แนะแนวทางการดำรงอยู่และการปฏิบัติตนในทางที่ควรจะเป็น โดยมีพื้นฐานมาจากวิถีชีวิตดั้งเดิมของสังคมไทย สามารถนำมาประยุกต์ใช้ได้ตลอดเวลา และเป็นการมองโลกเชิงระบบที่มีการเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา มุ่งเน้นการรอดพ้นจากภัยและวิกฤต เพื่อความมั่นคงและความยั่งยืนของการพัฒนา

ค่านิยม ความพอเพียงจะต้องประกอบด้วย 3 คุณลักษณะ พร้อมๆ กัน ดังนี้

- **ความพอประมาณ** หมายถึง ความพอดีที่ไม่น้อยเกินไปและไม่มากเกินไป โดยไม่เบียดเบียนตนเอง ผู้อื่น เช่น การผลิต และการบริโภคที่อยู่ในระดับพอประมาณ

- **ความมีเหตุผล** หมายถึง การตัดสินใจเกี่ยวกับระดับของความพอเพียงนั้นจะต้องเป็นไปอย่างมีเหตุผล โดยพิจารณาจากเหตุปัจจัยเกี่ยวข้องตลอดจนคำนึงถึงผลที่คาดว่าจะเกิดขึ้นจากการกระทำนั้นๆ อย่างรอบคอบ

- **การมีภูมิคุ้มกันที่ดีในตัว** หมายถึง การเตรียมตัวให้พร้อมรับผลกระทบและการเปลี่ยนแปลงด้านต่างๆ ที่จะเกิดขึ้นโดยคำนึงถึงความเป็นไปได้ของสถานการณ์ต่างๆ ที่คาดว่าจะเกิดขึ้นในอนาคตทั้งใกล้และไกล

เงื่อนไข การตัดสินใจและการดำเนินกิจกรรมต่างๆ ให้อยู่ในระดับพอเพียงนั้น ต้องอาศัยทั้งความรู้และคุณธรรมเป็นพื้นฐาน กล่าวคือ

- **เงื่อนไขความรู้** ประกอบด้วย ความรอบรู้ เกี่ยวกับวิชาการต่างๆ ที่เกี่ยวข้องอย่างรอบด้าน **ความรอบคอบ** ที่จะนำความรู้เหล่านั้นมาพิจารณาให้เชื่อมโยงกันเพื่อประกอบการวางแผน และความระมัดระวังในขั้นปฏิบัติ

- **เงื่อนไขคุณธรรม** ที่จะต้องเสริมสร้าง ประกอบด้วย มีความตระหนักในคุณธรรม มีความซื่อสัตย์ สุจริต มีความอดทน มีความเพียร ใช้สติปัญญาในการดำเนินชีวิต ไม่โลภและไม่ตระหนี่

ขอบเขตพื้นที่แหล่งข้อมูล

พื้นที่แหล่งข้อมูลในการประเมินครั้งนี้ ได้แก่ ศูนย์การศึกษาอนุบาลและศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอพิบูลย์รักษ์ บ้านดอนเชียง หมู่ที่ 6 ตำบลบ้านแดง อำเภอพิบูลย์รักษ์ จังหวัดอุดรธานี บ้านห้วย หมู่ที่ 11 ตำบลดอนกลอย อำเภอพิบูลย์รักษ์ จังหวัดอุดรธานี และบ้านดอนม่วง หมู่ที่ 3 ตำบลนาทรายอำเภอพิบูลย์รักษ์ จังหวัดอุดรธานี

ขอบเขตผู้ให้ข้อมูล

ผู้ให้ข้อมูลที่เกี่ยวข้องในระดับต่างๆ ของแบบประเมินโครงการการจัดกระบวนการเรียนรู้ตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง จำนวน 1 ฉบับ คือ ผู้เรียน/ผู้รับบริการ ในเขตพื้นที่อำเภอพิบูลย์รักษ์ โดยผู้ประเมินโครงการได้มาจากผลของผู้เข้าร่วมโครงการการจัดกระบวนการเรียนรู้ตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง จำนวน 718 คน กลุ่มตัวอย่างจำนวน 248 คน (โดยวิธีการสุ่มตัวอย่างแบบตารางขนาดของกลุ่มตัวอย่างของเครซีและมอร์แกน)

2. กรอบแนวคิดในการประเมิน

ในการประเมินครั้งนี้ ใช้การประเมินรูปแบบซีพี (CIPP MODEL) โดยกำหนดประเด็นและคำถามการประเมินแต่ละด้านไว้ ดังนี้

1) การประเมินด้านสถานะแวดล้อม (Context Evaluation) เป็นการประเมินเกี่ยวกับเหตุผลความจำเป็นทางเศรษฐกิจและทางสังคมในพื้นที่ของการจัดทำโครงการเพื่อพัฒนาเศรษฐกิจพอเพียงความสอดคล้องของโครงการกับนโยบายที่เกี่ยวข้อง และความสอดคล้องของวัตถุประสงค์ของโครงการกับสภาพความจำเป็นที่โครงการตอบสนอง

2) การประเมินด้านปัจจัยป้อน (Input Evaluation) เป็นการประเมินเกี่ยวกับการเตรียมการด้านปัจจัยต่างๆ ในแง่ของความพร้อมและความพอเพียงของปัจจัย ความรู้ ความเข้าใจ และความพอเพียงของบุคลากรและภาคเครือข่าย รวมทั้งศึกษาว่ากลยุทธ์หรือวิธีการดำเนินงานต่างๆ ในโครงการนั้นตั้งอยู่บนหลักการทฤษฎีงานวิจัยใดๆ หรือไม่ หรือเป็นกลยุทธ์วิธีการที่คิดขึ้นเอง

3) การประเมินด้านกระบวนการ (Process Evaluation) เป็นการประเมินเกี่ยวกับการดำเนินงานโครงการว่าได้มีการจัดทำแผนหรือปฏิทิน มีการปฏิบัติตามแผนที่วางไว้ มีระบบติดตามผลการดำเนินงานหรือไม่ มีวิธีการในการปรับปรุงแก้ไขหรือพัฒนาอย่างไร และการดำเนินงานโครงการ มีการรวบรวมเอกสาร หลักฐาน รูปภาพ/รายงานการดำเนินงานไว้หรือไม่อย่างไร

4) การประเมินด้านผลผลิต (Product Evaluation) เป็นการประเมินเกี่ยวกับผลที่เกิดขึ้นกับตัวบุคคลหรือกลุ่ม หรือเกิดประโยชน์ต่อชุมชนอย่างไร และผลของการดำเนินโครงการส่งผลกระทบต่อชุมชนอย่างไร มีหลักฐานหรือตัวบ่งชี้ได้ยืนยัน รวมทั้งสำรวจความพึงพอใจต่อผลของโครงการของกลุ่มเป้าหมาย

3. เครื่องมือที่ใช้ในการประเมิน

เครื่องมือที่ใช้ในการประเมินครั้งนี้ เป็นแบบประเมินมีทั้งปลายเปิด ปลายปิด มาตรฐานประมาณค่า (Rating Scales) และมาตรฐานประเมินค่าของลิเคิร์ต (Likert's Scales) 5 ระดับ โดยครอบคลุมการประเมิน 4 ด้าน คือ การประเมินด้านสถานะแวดล้อม (Context Evaluation) การประเมินด้านปัจจัยป้อน (Input Evaluation) การประเมินด้านกระบวนการ (Process Evaluation) และการประเมินด้านผลผลิต

(Product Evaluation) ซึ่งมีรายละเอียด ดังนี้ คือ แบบประเมินโครงการการจัดกระบวนการเรียนรู้ตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง โดยใช้แบบประเมิน CIPP MODEL มี 4 ด้าน จำนวน 10 ข้อ ดังนี้

- 1) ด้านสภาวะแวดล้อม (Context Evaluation) จำนวน 2 ข้อ
- 2) ด้านปัจจัยป้อน (Input Evaluation) จำนวน 2 ข้อ
- 3) ด้านกระบวนการ (Process Evaluation) จำนวน 4 ข้อ
- 4) ด้านผลผลิต (Product Evaluation) จำนวน 2 ข้อ

นำแบบประเมินโครงการการจัดกระบวนการเรียนรู้ตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ไปให้ผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 คน ตรวจสอบคุณภาพของเนื้อหา ความถูกต้องตรงตามเนื้อหา โดยใช้ IOC (Index of Item-Objective Congruence) ผลการประเมินพบว่า แบบประเมินมีความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับลักษณะเฉพาะกลุ่มพฤติกรรม โดยผู้เชี่ยวชาญประกอบด้วย ดังนี้

- 1) นางพรพรรณ อภิวิมลลักษณ์ ตำแหน่ง ครูชำนาญการพิเศษ
- 2) นายลำไย บุญพา ตำแหน่ง ครูชำนาญการพิเศษ
- 3) นางณัฐชยา เอี่ยมอ่อน ตำแหน่ง ผู้อำนวยการศูนย์การศึกษาานอกระบบและการศึกษาตาม

อธยาศัยอำเภอบึงลือรักษ์

นำแบบประเมินโครงการ ไปใช้กับผู้บริหาร ครู และบุคลากรทางการศึกษา ศูนย์การศึกษาานอกระบบและการศึกษาตามอธยาศัยอำเภอบึงลือรักษ์ ที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 11 คน แล้วนำมาหาค่าความเที่ยงโดยใช้สัมประสิทธิ์แอลฟา (Alpha) ของครอนบาค (Cronbach) ได้ค่าความเที่ยงเท่ากับ 0.9337

4. วิธีการดำเนินการประเมิน

4.1 การเก็บรวบรวมข้อมูล

1. เก็บรวบรวมข้อมูลจากพื้นที่ดำเนินงานโครงการการจัดกระบวนการเรียนรู้ตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง โดยศูนย์การศึกษาานอกระบบและการศึกษาตามอธยาศัยอำเภอบึงลือรักษ์
2. เก็บรวบรวมข้อมูลจากพื้นที่ดำเนินงานโครงการการจัดกระบวนการเรียนรู้ตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง จากผู้ประเมินโครงการ

4.2 การวิเคราะห์ข้อมูล

1. การวิเคราะห์ผลการประเมินโครงการ

วิเคราะห์ผลการประเมินโครงการ โดยใช้ \bar{X} S.D. และเปรียบเทียบกับเกณฑ์เฉลี่ย

2. สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

2.1 ค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อคำถาม กับลักษณะเฉพาะกลุ่มพฤติกรรม

โดยนำเครื่องมือที่สร้างขึ้นไปให้ผู้เชี่ยวชาญเนื้อหาแต่ละคน พิจารณาลงความเห็นและให้คะแนน ดังนี้

- + 1 เมื่อแน่ใจว่าข้อคำถามนั้น เป็นตัวแทนลักษณะเฉพาะกลุ่มพฤติกรรมนั้น
- 0 เมื่อไม่แน่ใจว่าข้อคำถามนั้น เป็นตัวแทนลักษณะเฉพาะกลุ่มพฤติกรรมนั้นหรือไม่
- 1 เมื่อแน่ใจว่าข้อคำถามนั้น ไม่เป็นตัวแทนลักษณะเฉพาะกลุ่มพฤติกรรมนั้น

นำคะแนนที่ได้มาแทนค่าในสูตร ดังนี้

$$IOC = \frac{\sum R}{N}$$

IOC = ดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อคำถาม กับลักษณะเฉพาะกลุ่มพฤติกรรม
 $\sum R$ = ผลรวมของคะแนนความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญเนื้อหาทั้งหมด
 N = จำนวนผู้เชี่ยวชาญ

ถ้าค่าดัชนี IOC ที่คำนวณได้มากกว่าหรือเท่ากับ 0.5 ข้อคำถามนั้นก็เป็นตัวแทนลักษณะของกลุ่มพฤติกรรมนั้น ถ้าข้อคำถามใดที่มีค่าดัชนีต่ำกว่า 0.5 ข้อคำถามนั้นก็ถูกตัดออกไปปรับปรุงแก้ไขใหม่ให้ดีขึ้น (พวงรัตน์ ทวีรัตน์, 2538: 117)

2.2 ค่าความเที่ยงของการประเมินโครงการ

ใช้สูตรสัมประสิทธิ์แอลฟา (Alpha) ของครอนบาค (Cronbach, 1990:204)

$$R^2 = \frac{K}{K-1} \left(1 - \frac{\sum S_i^2}{S^2} \right)$$

$\sum S_i^2$ = ผลรวมแปรปรวนของแบบประเมินในแต่ละข้อ

S_i^2 = ความแปรปรวนของแบบประเมิน

K = จำนวนข้อทั้งหมดในแบบประเมิน

2.3 ร้อยละ เป็นค่าสถิติที่นิยมใช้กันมาก โดยเป็นการเปรียบเทียบความถี่ หรือจำนวนที่ต้องการกับความถี่หรือจำนวนทั้งหมดที่เทียบเป็น 100 จะหาค่าร้อยละจากสูตรต่อไปนี้

ใช้สูตร

$$p = \frac{f}{N} \times 100$$

เมื่อ P = ค่าร้อยละ

f = ความถี่ที่ต้องการแปลงให้เป็นค่าร้อยละ

N = จำนวนความถี่ทั้งหมด

ค่าร้อยละจะแสดงความหมายของค่าและสามารถนำค่าที่ได้ไปเปรียบเทียบได้

2.4 ค่าเฉลี่ย

ใช้สูตร $\bar{X} = \frac{\sum fx}{N}$

\bar{X} = ค่าเฉลี่ย

$\sum fx$ = ผลรวมของความถี่ของคะแนนทั้งหมด

N = จำนวนผู้ประเมินทั้งหมด

2.5 ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน

$$\text{ใช้สูตร S.D.} = \sqrt{\frac{n\Sigma X^2 - (\Sigma x)^2}{n(n-1)}}$$

S.D. = ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน
 ΣX^2 = ผลรวมของกำลังสองของคะแนน
 (Σx^2) = ผลรวมของคะแนนทั้งหมด ยกกำลังสอง
 n = จำนวนคนในกลุ่มตัวอย่าง

2.6 เกณฑ์เฉลี่ยการประเมินโครงการ

คะแนนเฉลี่ย	4.51-5.00	หมายถึง	มีการดำเนินการในระดับมากที่สุด
คะแนนเฉลี่ย	3.51-4.50	หมายถึง	มีการดำเนินการในระดับมาก
คะแนนเฉลี่ย	2.51-3.50	หมายถึง	มีการดำเนินการในระดับปานกลาง
คะแนนเฉลี่ย	1.51-2.50	หมายถึง	มีการดำเนินการในระดับน้อย
คะแนนเฉลี่ย	1.00-1.50	หมายถึง	มีการดำเนินการในระดับน้อยที่สุด